

Handläggare
Giggi Thomsson

Datum
2015-05-25
Rev 2015-06-08

Diarienummer
UBN-2015-0807

Utbildningsnämnden

Översyn av organisationen för modersmål i förskola och förskoleklass

Förslag till beslut

Utbildningsnämnden föreslås besluta

- att** uppdra till förvaltningen att se över organisationen för modersmålsstöd i förskolan och förskoleklass, samt
- att** ge förvaltningen i uppdrag att under hösten 2015 förelägga nämnden förslag till organisation för modersmålsstöd i förskolan och förskoleklass.

Ärendet

Skolinspektionen framförde i en tillsyn 2013 kritik till Uppsala kommun gällande språk och kulturintegrering i förskolan. Skolinspektionens kritik var att Uppsalas organisation och förskolornas arbetssätt inte är förenligt med läroplanen och lämnade ett föreläggande som innebär att kommunen måste se till att alla barn i kommunens förskolor som har ett annat modersmål än svenska ska ges möjlighet att utveckla sitt modersmål och sin kulturella identitet.

Uppsala kommun har en central enhet för modersmålsundervisning i förskolan. Denna enhet behöver ses över för att skapa bättre förutsättningar för att barns språk och kultur ska vara integrerat med vardagsverksamheten i förskolan. Idag finansieras modersmålsstöd till barnen i förskolan till ett tillfälle om 30 minuter per vecka och barn. Tiden kan samordnas i grupp vilket innebär att barnen tillsammans får mer tid beroende på ålder och vilken avdelning de tillhör.

Forskning visar att barn med utländsk bakgrund, som har goda kunskaper i sitt modersmål och god kännedom om sin bakgrund samt vistas i flerspråkiga miljöer, har bättre möjligheter att lära sig svenska och även inhämta och utveckla färdigheter inom andra områden, t.ex. matematik. Stöd för barn med annat modersmål än svenska är därför mycket viktigt i förskolan, särskilt för yngre barn som är i färd med att utveckla språk och identitet.

Av Skolverkets allmänna råd framgår att arbetslag i förskolan på olika sätt ska uppmuntra och skapa möjligheter för barn med annat modersmål än svenska att använda både svenska och sitt eller sina modersmål i förskolans dagliga aktiviteter. Vidare framhålls att ett språkligt

lärande blir bäst genom att språket används i meningsfulla sammanhang i vardagen. I varje förskola där det finns barn med annat modersmål än svenska ska det finnas aktiviteter, arbetssätt, miljö och material anpassat till barnens behov. Angående modersmålspedagoger lyfter Skolverket fram att det har konstaterats att det bästa sättet att organisera tiden barnet är tillsammans med modersmålspedagogen är att integrera den i förskolans vardagliga aktiviteter. Det kan härledas till den forskning som har visat att barn med ett annat modersmål än svenska kan uppleva modersmålsstunden utanför gruppen som en aktivitet som de tvingas delta i.

I en granskning genomförd av Skolinspektionen 2015 av modersmålsstödet till elever i förskoleklass framkommer att modersmålsundervisningen ofta lever ett eget liv utan samband eller samverkan med övrig undervisning. Skolinspektionen pekar på vikten av ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt där språket sätts in i ett sammanhang som ger mening och förståelse.

Styrningen av förskolans arbete med modersmålsstöd och de rekommendationer som Skolinspektionen och Skolverket ger har sin grund i forskning om språklig utveckling och kulturell identitetsutveckling. Därför behöver kommunens organisation ses över för att möta kraven enligt nuvarande läroplan. Förskolan utbildar idag sina förskollärare i satsningen Förskolelyftet och chefer deltar i en kurs om att leda nyanländas lärande för att möta kraven i läroplanen.

Utbildningsförvaltningen

Birgitta Pettersson
Direktör

Bilaga

Kunskapsöversikt av modersmålsstöd i förskolan (SWECO, maj 2015)

2015-05-25

Kunskapsöversikt av modersmålsstöd i förskolan

Bakgrund och uppdrag

Under 2013 genomförde Skolinspektionen en tillsyn av förskolan i Uppsala kommun (Skolinspektionen 2013). Skolinspektionen lämnade ett föreläggande som innebär att kommunen måste se till att alla barn i kommunens förskolor som har ett annat modersmål än svenska ska ges möjlighet att utveckla sitt modersmål och sin kulturella identitet. Skolinspektionen konstaterade att det inom vissa enheter, där det fanns många barn med annat modersmål än svenska, pågick ett medvetet arbete med språk- och identitetsutveckling. Barn med annat modersmål än svenska fick möjlighet att utveckla modersmålet och sin kulturella identitet genom stöd av bland annat modersmålspedagoger. Detta stöd såg olika ut, alltifrån att modersmålspedagogerna arbetade enskilt med barnet till att de fungerade som ett stöd i barngruppers gemensamma aktivitet. Flera förskolor hade anställt flerspråkig personal som ett alternativ till stöd från modersmålsenheten.

Trots detta visade tillsynen att det fanns barn som inte fick möjlighet att utveckla sitt modersmål och sin kulturella identitet då det saknades strategier för att möta dessa barn. Det var inte heller alltid synligt i förskolornas miljöer att verksamheten var mångkulturell. Tillsynen visade även att det saknas kunskap, speciellt på de förskolor som hade få eller inga barn med annat modersmål än svenska, om hur uppdraget ska omsättas i praktiken. Vidare konstaterade Skolinspektionen att kommunen hade påbörjat ett arbete att stödja barns flerspråkiga utveckling. Detta arbete behövde dock intensifieras och kommunen uppmanades att ta ett helhetsgrepp så att det på kommunövergripande nivå fanns mål och riktlinjer för hur uppdraget skulle omsättas i praktiken.

Uppsala kommun överväger att omorganisera modersmålsstödet i förskolorna för att skapa bättre förutsättningar för att barns språk och kultur ska vara integrerat med vardagsverksamheten i förskolan. Därför efterfrågas ett underlag som belyser slutsatser och rekommendationer som har lämnats i utredningar och forskningsrapporter om hur förskolan ska arbeta med modersmålsstöd i förskolan.

Definitioner och avgränsningar

Begreppet modersmål kan definieras på olika sätt. Vanligtvis anses med modersmål vara detsamma som förstaspråk, det vill säga det språk som lärs in allra först. Myndigheten för skolutveckling (2008) menar att definitionen av modersmålsstöd i förskolan kan vara något diffus till skillnad från modersmålsundervisningen inom skolan. Någon exakt definition av begreppet modersmålsstöd inom förskolan har inte utformats.

Denna PM är en översiktlig kunskapsöversikt över hur förskolan ska arbeta med modersmålsstöd. Kunskapssammanställningen fokuserar på utredningsrapporter och forskningsrapporter som har relevans för förskolor i Sverige.

Genomgång av lagstiftning på området

Skollagen och förarbetena till lagen

Det ingår i förskolans uppdrag att medverka till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla både det svenska språket och modersmålet (8 kap. 10 § skollagen). I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165) understryks sambandet mellan språk och lärande samt mellan språk och identitetsutveckling. Forskning visar att barn med utländsk bakgrund, som har goda kunskaper i sitt modersmål och god kännedom om sin bakgrund samt vistas i flerspråkiga miljöer, har bättre möjligheter att lära sig svenska och även inhämta och utveckla färdigheter inom andra områden, t.ex. matematik. Stöd för barn med annat modersmål än svenska är därför mycket viktigt i förskolan, särskilt för yngre barn som är i färd med att utveckla språk och identitet.

Vidare står det i förarbetena till skollagen att arbetet med att stödja barns språkutveckling i första hand är en pedagogisk fråga för förskolan. Barn lär i de vardagliga aktiviteterna, i lek och i skapande verksamhet. I varje förskola där det finns barn med annat modersmål än svenska ska det vidare enligt propositionen finnas aktiviteter, arbetsätt, miljö och material anpassat till barnens behov. Särskilda åtgärder som tvåspråkig personal, lärare i modersmålsstöd, kulturstödjare m.m. kan vara viktiga komplement. Även barnens föräldrar är en viktig tillgång och resurs för förskolan.

Läroplan för förskola och Skolverkets Allmänna råd

Förskolechefen har enligt läroplanen för förskolan det övergripande ansvaret för att verksamheten bedrivs i enlighet med målen i läroplanen och uppdraget i dess helhet, detta ansvar inbegriper uppdraget kring modersmålsstöd. I läroplanen för förskolan konstateras det under avsnittet förskolans uppdrag att ”Barn med utländsk bakgrund som utvecklar sitt modersmål får bättre möjligheter att lära sig svenska och även utveckla kunskaper inom andra områden”.

Av Skolverkets allmänna råd framgår att arbetslaget på förskolan på olika sätt ska uppmuntra och skapa möjligheter för barn med annat modersmål än svenska att använda både svenska och sitt eller sina modersmål i förskolans dagliga aktiviteter. Vidare framhålls att ett språkligt lärande blir bäst genom att språket används i meningsfulla sammanhang i vardagen. Viktiga faktorer i arbetet med flerspråkighet är personalens förhållningssätt och kunskaper om hur de medverkar till att barn med flera språk får möjlighet att utveckla alla sina språk. Barnens förutsättningar att utveckla alla sina språk påverkas i hög grad av attityder de möter och vilken språklig stimulans de får. Ett förhållningssätt som kännetecknas av nyfikenhet, öppenhet och en vilja att ta reda på mer om barnets språk påverkar barnets möjligheter till att utveckla sina språk. I arbete med barn som har ett annat modersmål än svenska krävs en medvetenhet om barnens språkliga bakgrund. För att barnet ska kunna utveckla sina språk väl är det viktigt att både hemmet och personalen i förskolan aktivt hjälps åt.

Kunskapsläget

Resultat från utredningar och utvärderingar

Skolinspektionen granskade 2010 insatser för språk- och kunskapsutveckling för barn med annat modersmål än svenska i sammanlagt 21 förskolor och grundskolor. Därutöver har Skolinspektionen år 2015 gjort en särskild granskning av modersmålsstödet i förskoleklass. Båda dessa granskningar visar på stora brister i att arbetet med att ge flerspråkiga barn förutsättningar för en optimal språk- och kunskapsutveckling. Bland annat framhåller Skolinspektionen att modersmålsundervisningen i skolan ofta lever ett eget liv utan samband eller samverkan med övrig undervisning. Det finns visserligen en generellt positiv inställning i både förskolor och skolor till att barnen ska utveckla en fungerande flerspråkighet och både personal och ledning inser modersmålets betydelse för barnens språk- och kunskapsutveckling. Samtidigt ser inte skolan utvecklingen av ett välfungerande modersmål som allas angelägenhet utan oftast som ”någon annans ansvar”, ibland en modersmåls lärare, ibland föräldrarna. I förskolan ser personalen ofta uppdraget att medverka till barnens modersmålsutveckling som en alltför svår uppgift och överlämnar därför detta antingen till externa modersmåls lärare eller till föräldrarna.

De flerspråkiga barnen är en heterogen grupp med stora individuella skillnader, bland annat när det gäller erfarenheter, behov, intressen och, inte minst, språklig och kunskapsmässig nivå. För att ge dessa barn optimala förutsättningar att nå de nationella målen, anser Skolinspektionen att de granskade förskolorna i högre utsträckning behöver

- Ha höga förväntningar och utmana de flerspråkiga barnen i deras lärande.
- Se lärandet i förskolan som en viktig del i den helhet som består av omsorg, fostran och lärande.
- Förbättra kartläggningen i förskolor och skolor av de flerspråkiga barnens erfarenheter, kunskaper, språkliga förmågor och livsmiljö. Ta tillvara denna information för att utforma en verksamhet respektive undervisning som anpassas till barnen och har anknytning till deras erfarenhetsvärld.
- Ha ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt i förskolor och skolor där språket sätts in i ett sammanhang som ger mening och förståelse.
- Ta ett större ansvar för uppdraget att förskolan ska medverka till att barnen utvecklar sitt modersmål. Så att detta blir allas uppdrag och sker på ett sätt som är i enlighet med läroplanens intentioner och ger barnet sammanhang.

Skolverket har tagit fram ett stödmaterial som ger exempel och förslag på hur förskolor kan respektera, framhålla och uppmuntra barns kunskaper och färdigheter i andra språk än svenska. (Skolverket 2013). Skolverket framhåller att det är av stor vikt att barn får möjligheter att använda både sitt andraspråk och sitt modersmål mångsidigt med olika talare av språken, så att de kan testa sina färdigheter och bli uppmuntrade till att utveckla båda sina språk. Förskolepersonalens uppgift är att skapa en verksamhet där naturlig kommunikation på svenska och barnets modersmål är en självklarhet. Det är de sociala, kulturella och pedagogiska sammanhangen barn kommer i kontakt med som avgör hur språken utvecklas. Om man utgår från att barns språklärande alltid sker i

samspel med andra, mer erfarna ”språkare” och i meningsfulla sammanhang kan förskolans personal stödja barns språkutveckling på samma sätt vare sig det är barnets första eller andra språk.

Förutom att ge barn möjlighet att delta i meningsfulla sammanhang där språket har en tydlig innebörd, är det viktigt att barn får många möjligheter att själva praktisera språket i vardagen. För att tillgodose detta behöver verksamheten i förskolan organiseras på ett sådant sätt att det varje dag finns tillräckligt med talutrymme för alla barn. För att uppmuntra ett barn att samtala behöver den vuxne bygga vidare på barns erfarenheter, uppfattningar och bidrag här och nu.

Förskolebarnets två mest betydelsefulla språkliga domäner är hemmet och förskolan. Förskolan är företrädesvis en svenskspråkig domän. För att två- eller flerspråkiga barn ska känna sig trygga i att utmana den enspråkiga normen behövs det språkliga kontaktytor där barn känner sig manade till att använda sig av andra språk än svenska. Personalen i förskolan spelar en viktig roll även för vilka språkliga normer förskolan medvetet eller omedvetet kommunicerar till barnen. Att uppmärksamma och synliggöra språk som barn i gruppen behärskar är ett sätt att uppmuntra barnen att använda sig av andra språk än svenska inom förskolans domän.

Vissa förskolor anställer medvetet personer som har ett annat modersmål än svenska. Tanken är att personalens språkkompetens kan kopplas till vissa kontaktytor, där ett annat språk än svenska är rådande, åtminstone vid vissa tidpunkter. Om det exempelvis finns fem arabisktalande barn och en arabisktalande förskollärare i verksamheten kan måltiden, spelaktiviteten och högläsningen under vissa dagar ske på arabiska. Därmed kan de arabisktalande barnen och personalen bygga upp några språkliga ramar tillsammans där tid och aktivitet, eller tid och plats knyts ihop. Sådana lösningar förutsätter planering, medvetenhet kring tvåspråkig utveckling samt mod att inkludera andra språk än svenska i förskolans vardag. Vid inkludering av andra språk än svenska är det viktigt att en balansgång upprätthålls mellan utvecklingen av barns modersmål och barns andraspråk, så att det inte resulterar i att barn och personal som delar ett annat modersmål än svenska alltid skulle hänvisas till varandra. Om det alltså finns personal med annat modersmål än svenska ska dessa inte i första hand uppfattas som representanter för sitt modersmål utan som vem som helst i personalen, men med en speciell kompetens.

Angående modersmålspedagoger lyfter Skolverket fram att det har konstaterats att det bästa sättet att organisera tiden barnet är tillsammans med modersmålspedagogen är att integrera den i förskolans vardagliga aktiviteter. Det kan härledas till den forskning som har visat att barn med ett annat modersmål än svenska kan uppleva modersmålsstunden utanför gruppen som en aktivitet som de tvingas delta i. Idén att modersmålspedagogen ska träffa barnen vid en tidpunkt och på en plats utanför förskolegruppen har kritiserats för att vara diskriminerande. Men det finns också en risk att integrering av modersmålsstunden i vardagspraktiken kan leda till att förskolans starkaste språk tar över.

Kort om forskning inom området

Forskning visar att pedagoger inom förskolans verksamhet kan komma att påverka flerspråkiga barns syn på sig själva och sin syn på sin egen flerspråkighet. Om omgivningen uppmuntrar flerspråkighet och ser det som en värdefull kompetens så blir ofta resultatet att barnet använder alla sina språk (Ladberg).

Barn lär sig nya språk om det finns ett behov av detta och om det är viktigt för barnet (Ladberg). Upplevelsen av betydelse hänger samman med om barnet är i behov av språket för att kunna samtala med känslomässigt nära personer. Vidare framhåller författaren att ett barn lär sig inte fler språk än vad denna behöver. Om barnet klarar sig med ett eller två språk så kommer barnet inte lära sig fler språk heller. När en individ kan ett språk betyder detta att personen har tillägnat sig kunskaper om språkets uttal och grammatik. Individen har ett automatiserat tal, ett ordförråd men även en pragmatisk förmåga. Dessa olika delar av språket tillägnar sig barn på olika sätt och behöver därmed varierande erfarenheter för att uppnå dessa kompetenser.

Vidare belyses miljön på förskolan och Ladberg beskriver hur viktiga kamraterna blir för viljan att kommunicera och lekens roll att variera språket och utvidga det ytterligare. Även Lindö framhäver leken som en stor betydelse för barns utveckling. Genom leken stimuleras dels barnets fantasi, kreativitet, identitet och språkutveckling. När man ser till barns språktillägnande på förskolan menar Lindö att precis som nära omsorgspersoner har en viktig roll i hemmet har pedagogerna detta inom förskolan. Den vuxna skall vara vägledande, något som innebär att pedagogen förbättrar barnets möjligheter att lyckas med vad hon eller han sätter sig an för att göra. Författaren menar då att genom att barnet tillåts lyckas så kommer barnet även utveckla en god självkänsla och därmed våga pröva, fråga och samspela med andra. Något som på många sätt beskrivs som en förutsättning för god språkutveckling.

Olika modersmål innehåller olika värderingar och ger uttryck till olika kulturella företeelser som bidrar till skapandet av en kulturell identitet hos barnen. Wellros (1998) redogör för hur språket, kulturen samt den sociala identiteten hänger samman och menar att olika begrepp i språket innehåller diskreta värderingar. I och med detta betonar hon att språket fungerar som en effektiv överförare av värderingar från exempelvis en generation till en annan eller genom samhällets normer till invånare. Vidare poängteras att attityder skapas parallellt med språkinläringen, genom att barn lyssnar och iakttar vuxnas kroppsspråk och beteende i samband med ord och meningar. I och med denna process menar författaren att barn lär känna känslor och attityder kopplade till språkbruket, känslor som trygghet, rädsla eller ilska. Då olika språk är bärare av olika värderingar som författaren här menar är det viktigt att de barn som lever med flera kulturer och därmed flera språk ges uppmuntran för sin flerspråkighet. Detta för att på bästa sätt kunna utveckla positiva kulturella identiteter. Även Stier (2003) betonar hur språket är sammankopplat med individens identitetsskapande ur en kulturaspekt. Författaren menar att språket och olika sätt att kommunicera är starkt relaterat till kulturen samt hur individer ser på livet och sin omgivning. Ur denna aspekt så blir språket en viktig del ur ett barns identitetsskapande.

Skolverket (2007) lyfter fram Hills studie som redogör för hur modersmålsstöd i förskola och skola visat sig positivt för hur barn känner tillhörighet i sina dubbla kulturella identiteter. Undervisning och stöd i modersmål har även visat sig positivt för barnens språkutveckling i det svenska språket. Vidare betonas det att de barn som fått modersmålsundervisning under hela sin studietid även presterar bättre betygsmässigt än de barn och elever som inte har haft tillgång till modersmålsundervisning under skolgången.

Beijer (2008) menar i en rapport från myndigheten för skolutveckling att barns utveckling av det svenska språket stöds av arbete med begreppsbyggnad i modersmålet. Men även att det påverkar barnets språkutveckling positivt i alla språk om förskolan arbetar med att stödja modersmålet samt

det svenska språket. Här framhålls det att en modersmålspedagog som arbetar med barnens modersmål några timmar i veckan inte är tillräckligt utan att det är av stor vikt att all pedagogisk personal på förskolan arbetar aktivt med barnens språkutveckling i samtliga språk.

Att inpta ett interkulturellt förhållningssätt är ytterligare en metod att använda sig av för att ta sig an uppdraget om modersmålsstöd. Begreppet interkulturellt definieras av Myndigheten för skolutveckling (2008) som en samverkan mellan olika kulturer där syftet är att skapa förståelse och respekt emellan de olika kulturerna. För att förskolan skall ha en möjlighet att lyckas med ett interkulturellt förhållningssätt är det viktigt att arbetslagen reflekterar över vad det innebär och att man som individ är införstådd med vilka värderingar man bär med sig. Utifrån detta ska man möta andra med nyfikenhet och respekt utan förutfattade meningar. Det framhålls som viktigt att möta barnen med familjer med insikten om att de är bärare av värdefulla kunskaper skapade i andra kulturella kontexter än den man själv kommer från. Vidare menar Myndigheten för skolutveckling (2008) att det är viktigt att pedagoger inom förskolan visat intresse för barnets liv utanför förskolan och att de är villig att lära av barnet, dennas familj och kultur.

En förutsättning för att flerspråkighet ska kunna utvecklas tycks vara att föräldrarna är aktiva och positiva till att utveckla barnens språk, samtidigt som förskolans personal måste medverka till att modersmålet utvecklas samtidigt som det svenska språket stimuleras. Utöver betydelsen av att verksamheten organiseras och planeras på ett sådant sätt, är det även viktigt att pedagogerna visar intresse för och är positivt inställda till flerspråkighet. Det handlar mycket om att legitimera modersmålet i förskolan så att man därigenom gynnar språk- och identitetsutvecklingen (Benckert m.fl. 2008). Slutsatsen stöds också av resultaten i en avhandling från 2012, där det undersöks hur förskolan kan vara ett sammanhang och ett samhälleligt instrument för att stärka yngre flerspråkiga barns språkliga och kommunikativa utveckling. Där framträder att viktiga villkor för lärande och utveckling är att det finns gruppaktiviteter där enskilda barn får utrymme och kan delta på olika premisser och att flerspråkiga barn redan i tidig ålder erbjuds möjligheter att delta i aktiviteter där flera uttrycksätt används. (Kultti 2012).

Sammanfattande slutsatser

Av de styrdokument som reglerar förskolan framgår tydligt att förskolan har ett ansvar att medverka till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla både det svenska språket och modersmålet. Det understryks också att barn lär bäst genom att språket används i meningsfulla sammanhang i vardagen. Viktiga faktorer i arbetet med flerspråkighet är personalens förhållningssätt och kunskaper om hur de medverkar till att barn med flera språk får möjlighet att utveckla alla sina språk. Barnens förutsättningar att utveckla alla sina språk påverkas i hög grad av attityder de möter och vilken språklig stimulans de får.

Skolinspektionens kvalitetsgranskning visar att det finns stora brister i arbetet med att ge flerspråkiga barn förutsättningar för en god språk- och kunskapsutveckling. Personalen inser vanligtvis modersmålet betydelse för språk- och kunskapsutvecklingen, men de ser inte alltid att utvecklingen av modersmålet är allas ansvar. Utan oftast som någon annans ansvar ibland modersmålspedagogen eller föräldrarna.

Skolverket framhåller i sitt stödmaterial att förskolepersonalens uppgift är att skapa en verksamhet där naturlig kommunikation på svenska och barnets modersmål är en självklarhet. Det är de sociala, kulturella och pedagogiska sammanhangen barn kommer i kontakt med som avgör hur språken utvecklas. Om man utgår från att barns språklärande alltid sker i samspel med andra, mer erfarna ”språkare” och i meningsfulla sammanhang kan förskolans personal stödja barns språkutveckling på samma sätt vare sig det är barnets första eller andra språk. Vidare framhåller Skolverket att uppmärksamma och synliggöra språk som barn i gruppen behärskar är ett sätt att uppmuntra barnen att använda sig av andra språk än svenska inom förskolans domän. Angående modersmålspedagoger lyfter Skolverket fram att det har konstaterats att det bästa sättet att organisera tiden barnet är tillsammans med modersmålspedagogen är att integrera den i förskolans vardagliga aktiviteter.

Styrningen av förskolans arbete med modersmålsstöd och de rekommendationer som Skolinspektionen och Skolverket ger har sin grund i forskning om språklig utveckling och kulturell identitetsutveckling. Språket är sammankopplat med individens identitetsskapande ur en kulturaspekt. Språket och olika sätt att kommunicera är starkt relaterat till kulturen samt hur individer ser på livet och sin omgivning. Ur denna aspekt så blir språket en viktig del ur ett barns identitetsskapande.

En modersmålspedagog som arbetar med barnens modersmål några timmar i veckan är inte tillräckligt utan det är av stor vikt att all pedagogisk personal på förskolan arbetar aktivt med barnens språkutveckling i samtliga språk. Att inta ett interkulturellt förhållningssätt är ytterligare en metod att använda sig av för att ta sig an uppdraget om modersmålsstöd. Det är viktigt att pedagogerna möta barnen med insikten om att de är bärare av värdefulla kunskaper skapade i andra kulturella kontexter än den man själv kommer från. Det gäller att vara tydlig med att se olikheter som en tillgång men även att lyfta fram likheter och värdera olika åsikter som någonting värdefullt som berikar ett samtal.

Referenslista

Lagstiftning

Regeringen, proposition (2009/10:165) om Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och Trygghet.

Svensk författarsamling, SFS, Skollag (2010:800)

Skolverket, 2010: Läroplan för förskolan Lpfö 98. Stockholm: Skolverket, 2010.

Skolverket, 2013: Allmänna råd med kommentarer för förskolan. Stockholm: Skolverket. 2011

Myndighetsrapporter

Karlstads kommun, Politiskt initiativ- Uppdrag att utveckla modernmålsstödet i förskolan, Diarienummer BUN-2013-418

Skolinspektionen, rapport 2010:16, Språk- och kunskapsutveckling för barn och elever med annat modersmål än svenska, Diarienummer 40-2009:1849

Skolinspektionen, beslut för förskola i Uppsala kommun, Diarienummer 43-2012:4475

Skolinspektionen, rapport 2015:03: Undervisning i förskoleklass, Diarienummer 400-2014: 1372

Skolverket, Stödmaterial, Flera språk i förskolan – teori och praktik, 2013

Forskning

Axelsson, M. (2006). Språk och litteracitet i Stockholms flerspråkiga förskolor. I M. Axelsson & N. Bunar (Red.), Skola, språk och storstad. Stockholm: Pocky.

Börestam, U. & Huss, L. 2001: Språkliga möten. Tvåspråkighet och kontaktlingvistik.

Lund: Studentlitteratur.

Beijer, M. (2008), Mest språk. Språk – och kulturkunskap i ett alltmer gränsöverskridande samhälle. Stockholm: Myndigheten för skolutveckling.

Eklund, M. (2003). Interkulturellt lärande: intentioner och realiteter i svensk grundskola sedan 1960-talet. Luleå: Luleåtekniska universitet.

Evaldsson, A-C. (2002). Sociala och språkliga gränsdragningar bland elever i en mångkulturell skola. Pedagogisk Forskning i Sverige

Hyltenstam, K. (2007). Modersmål och svenska som andra språk. I Skolverket, Att läsa och skriva – forskning och beprövad erfarenhet. Stockholm: Skolverket.

Kultti, A. 2012 Flerspråkiga barn i förskolan: Villkor för deltagande och lärande. Ph.d.-afhandling.

Ladberg, G. (2003), Barn med flera språk. Tvåspråkighet och flerspråkighet i familj, förskola,

skola och samhälle. Stockholm: Liber.

Lahdenperä, Pirjo (2004a). Interkulturell pedagogik – vad, hur och varför? I P. Lahdenperä (Red.), Interkulturell pedagogik i teori och praktik. Lund: Studentlitteratur.

Lindberg, I. (2002). Myter om tvåspråkighet. Språkvård, Stockholm: Språkrådet.

Lindö, R. (2002), Det gränslösa språkrummet. Om barns tal- och skriftspråk i ett didaktiskt perspektiv. Lund: Studentlitteratur.

Lunneblad, J. 2013 Tid till att bli svensk: En studie av mottagandet av nyanlända barn och familjer i den svenska förskolan. Nordic Early Childhood Education Research Journal, 6 (8),

Parszyk, I-M (2006). Om möten för lärande. I M. Axelsson & N. Bunar (Red.), Skola, språk och storstad. Stockholm: Pocky.

Stier, J. (2003), Identitet. Människans gåtfulla porträtt. Lund: Studentlitteratur

Skans, A. (2011). En flerspråklig förskolas didaktik i praktiken. Malmö: Malmö Högskola

Wellros, S.(1998), Språk, kultur och social identitet. Lund: Studentlitteratur